

KIS VASÁRNAPI ÚJSÁG.

KÉPES HETILAP

AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Második évfolyam.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt., félévre 3 frt.

Ember tervez, Isten végez!

— Amerikai elbeszélés —

Staacke J.-tól.

(Folytatás.)

Midőn a tűz körül pihenő harczosok főnöküket visszatérni láták, zajos örömrivalással fogadták őt, mit ő nyugodt, komoly méltósággal türt, de egy hanggal sem jelenté ki örömét vagy megelégedését; szótlanul foglalá el ülését, s egy ideig csak a tűznek pattogása és az indiánok halk, de élénk társalgásának zugása volt hallható. De a főnök nemsokára jelt adott, hogy a tüzet újra rakják meg, s nemsokára megkezdődék a tanácskozás.

— Fehér fivérem azt mondta, — kezdé a főnök, — hogy ő oda fog minket vezetni, hol sok skalpot és gazdag zsákmányt találunk; ha igazat szolt, akkor feleljen!

— Vörös fivérem tudja, — felelé Morton, kihez e szavak intézve voltak, — hogy fehér harczos nem hazudik; a nagy hős fehér barátja szóljon, igazak-e az én szavaim!

— Fehér fivérem az igazság nyelvén szolt! — mondá Montroze.

— A shawnee-főnök hallotta a fehér fivér szavát! — szolt Morton. — Hanem én

azt javaslom, ne késsünk sokáig; fehér fivéremnek kevés ideje van, s az ut nyitva áll előttünk. Vörös fivérem ellenei nagyon szaporodnak és az „éles-szemü“ sem alszik, ki tudja, mily hamar fölfedezi nyomunkat.

— Fivérem bölcsen szolt! — viszonzá az indián. — A vitéz harczosok felkötik a wampum-övet s kiássák a véres tomahawkot, harcolni fogunk a sápadt arczuakkal. Ha a hold lement, indulunk, s midőn a nap fölkel, a fehérek házánál kell lennünk. Fehér fivéreink vezetni fognak minket. Elmondtam!

A főnök ezzel felkelt és a tanácskozás vége volt; a főnök ismét elfoglalta helyét, s a többiek az indulásra készültek; Montroze és Morton visszavonultak egy szögletbe s élénk beszélgetésbe merültek.

Mig az indiánok a földalatti rejtekben a véres harcra készültek, a fehér gyarmatosok sem henyéltek; Kenton még azon éjjel bejárta a szomszéd telepítvényeket s a határőri állomásfőnököknek is hirt adott az indiánok támadási tervéről, s így nem sikerült azoknak hadi tervük, hogy tudniillik a telepítvényeseket álmukban megtámadhassák, leöldössék s minden ingóságukat

zsákmányul eltulajdonítsák, a házakat pedig felgyújtják, szétrombolják, úgy hogy a fehéreknek semmi nyoma se maradjon.

Midőn Bryant telepítvényéhez közeledtek, a mély csend, mely ott uralkodott, tévutra vezeté őket, s nesztelenül nyomult előre az indián csapat, a két fehérrel élükön; de mily szörnyű volt a vadak rémülete, midőn egyszerre hátulról, jobbról-balról golyózápor kezdett hullni, s már az első sorlövés után vagy 10 indián vérében fetrengett s még egyetlen ellenséget sem láttak. Mig az első rémületet sem győzték le, midőn újra lövések durrogtak s egy golyó éppen a főnök vállába furódott s tüdejét szétszaggatá. Midőn az indiánok főnöküket összerogyni látták, szörnyűséges ordítással futásnak eredtek, s most a fehérek is kirohantak rejtekeikből s üldözőbe vették az indiánokat; a harez rövid volt, de véres, az indiánok sok halottat és sebesültet hagytak a hareztéren s gyors és ügyes visszavonulás által igyekeztek a fehérek gyilkoló löfegyverei elől menekülni. A határőrségi katonák követték az indiánok nyomát, a telepítvényesek pedig visszatértek házaikba. . . .

Szép októberi regg volt, a nap oly melegen és nyájasan sütött a tarkaszínű őszi mezben pompázó erdőre, a fekete és vörös evetkék vígan játszadoztak a lombok közt; akkor még nem pusztították a vadászok az ilyen apró vadakat, s a vidám kis állatkák bátran kijöttek az erdő szélére s kíváncsian nézték a telepítvényesek foglalkozásait.

Duffé asszony, Coma és gyermeke s a hű Titusz voltak egyedüli lakói a telepítvénynek e reggelen, a többi férfiak még a múlt este távoztak hazulról, miután mindent elrendeztek volt, a nőknek csak annyit mondva, hogy vadászni mennek s lehetőleg nem térnek vissza, csak másnap este. Bryant ur nehéz szívvel vált el nejétől és kis fiától; Duffé ur előtt az ilyen dolog nem volt semmi újság, ő már többször harezolt az indiánokkal, kik egyszer házat is szétrombolták és marháit elhajtották volt, s ő meg neje alig menekülhettek meg a borzasztó haláltól.

Bryant asszony is nyugtalanabb volt, miut máskor, ha férje vadászni ment. A nap oly hosszúnak látszék neki s minden neszre

összerezzen, mert annyit a nők is tudtak, hogy a telepítvények határain belül indián nyomokat találtak. De a nap nyugodtan folyt le s a lenyugvó nap már megara-nyozá a hatalmas őserdő lombjait és a távoli hegyek ormait.

Bryant asszony egy fatörzsön ült az erős fakeritéssel körülvelt udvarban, s türelmetlenül várta férje visszatérését. Kis fia egy szelid őzikével játszott, s mind a kettő oly vidáman ugrált, ingerkedett egymással, hogy Coma arcza is kiderült s pillanatokra elfeledé nyugtalanságát és aggodalmait.

— Nézd csak, mama! — kiáltá egyszerre a kis Rikhárd, ki a kecskeól tetejére felmászott vala, — nézd csak, ott jön a papa, meg Duffé bácsi, meg Kenton bácsi! Jaj! és mit hoznak!

Mig Bryant asszony az ajtóhoz sietett, addig a férfiak is beléptek, két kövér baközet hurezolván magukkkal.

— Jó vadászat volt, ugy-e? — kiáltá Coma örömteljesen, a gazdag zsákmányra mutatva. — De miért maradtak el olyan sokáig?

— Bizony jó vadászatunk volt mindenféle tekintetben! — felelé Bryant ur nevetve. — Nemcsak négylábu és szárnyas, de kétlábu vadakkal is volt dolgunk. De ne aggódjál, kis feleségem! — tevé hozzá, nejét gyöngéden átkarolva, ki utolsó szavaira hirtelen elsápadt. — Most már nincs mitől tartanunk, a vörösek tökéletes vereséget szenvedtek s alig hiszem, hogy valaha még alkalmatlankodni fognak nekünk. Különbén a mi elmaradásunkat illeti, — folytatá derült hangon, — annak okát nem kérdeznéd, ha te hurezoltad volna e két nehéz özet vagy három mértföldnyi távolságból; mit gondol, Kenton?

— Hát én bizony azt gondolom, — felelé Kenton homlokát törülgetve, — hogy nem éppen a legkellemesebb része a vadászatnak az elejtett vadat hazaczipelni!

— De ez már a vadász sorsa s az ellen nem kell zugolódnia! — enyelgett Coma. — Hanem azt hiszem, jól megéheztek a vadászat fáradoimai után; majd a vacsora után nézek.

E szavakkal a házba sietett, hol Duffé asszonynak a vacsora készítésénél segített.

Egy óra mulva jóizü tápláló estebéd mellett ültek a férfiak, s miután jóllaktak, Bryant szobájában a kandalló körül, melyben vigan pattogó tűz lobogott, foglaltak helyet s hatalmas pipákra gyujtottak; később a nők is bejöttek, s azok most beszéltek el csak a történeteket és most tudták meg a nők, mily nagy veszélyben forogtak volt s kinek köszönhetik, hogy az oly szerencsésen elhárított.

— De én itt oly nyugodtan ülök, — kiáltá egyszerre a vadász felugorva s pus-káját felkapva, — mintha a város közepében lennék s egy indián sem lenne a világon!

— Igaza van, Kenton! — jegyzé meg Duffé ur. — Szép dolog lenne, ha egyszerre harci orditást hallanánk. Jer, Bryant! — folytatá ehhez fordulva. — Utána kell néznünk, minden rendben van-e? Tizenkét óra tájban jönnek a határőrségi katonák, majd jól kell őket tartani valami izletes reggelivel.

A férfiak e szavakkal távoztak, míg a nők előkészületeket tettek a vendégek elfogadására. Már ők megszokták a határszéli telepítvényesek életét, s a férfiak bátorságában és erejében bizva, higgadtan végezték teendőiket. Az éj azonban egész esendesen mult el, sem indiánok, sem katonák nem mutatták magukat, s éjfél után lepihentek a telepítvény lakói, hogy az elmulasztott álmot helyreépítolják.

(Vége köv.)

Hazámhoz.

Bár vészfelhők tornyosulnak
Sötéten egedre,
Bár nem egyszer vonul rajtad
Zivatar fellege:
Te mégis állsz, hazám.

Bár többször erősen sújta
A zápor csapása,
És leveré nagyjaidat
Czikázó villáma:
Te mégis állsz, hazám!

Bár szomorú helyeid is
Bús emléket adnak,
Hol meggyőztenek ellenid
S rabigába vontak:
Te mégis állsz, hazám!

S oh állsz, habár ellenidnek
Óriás a száma;
Szikla vagy, mit nem dönthet meg
A tenger hulláma.

S állsz, mert gyászos helyoid is
Piros vérrel festvék,
Hogy a gyásznak komor színét
Némikép elvegyék.

S oh állni fogsz, mert állnod kell,
Mig fiaid lesznek,
A kik bármely áldozatot
Nem kimélnék értted.

Mert mig hű fiaid lesznek
Szent hazám, teneked,
A borútól majd mindenkor
Kiderül szent eged.

S belőle szelid mosolylyal
Ragyog fényes napod,
S akkor hű fiad kezébe
Vesz béke-lobogót:
S te állni fogsz, hazám!

Palmer Kálmán.

Egy este Horkay bácsinál.

Igaz történet.

Tóth Józseftől.

(Folytatás.)

Még visszagondolni is boldogság gyermekéimre. Csak öröm s gondtalan vidámság fogadott mindenfelé, a merre jártam, s körülöttem virágos, mosolygó volt a tájék, mint egy álombeli tündérkert. De régen volt, én édes Istenem, de régen volt. Akkori kis pajtásaim — ki tudja? — hol, merre járnak, élnek e még vagy pedig meghaltak. Elválasztott egymástól az élet, a különböző munka. Még tiz éves sem voltam egészen, mikor már elhagytam a délibábos szép pusztát, s lett belőlem — diák. Hanem azért nem feledkeztem el a kis czimborákról, kikkel együtt gyermekkedtem. Még most is — 40 év után — emlékezem rájuk, különösen a Csíz Janira, ki olyan szépen tudott füttyölni, mint egy csíz-madár. Mint egy vidám kis csíz-madár, melyet a gyerekek lépvesszővel szoktak fogdosni. Ő volt a legjobb pajtásom, őt szerettem leginkább a gyerekek között, mert neki volt legnemesebben érző

szíve, legszelidebb lelke és magaviselete. Pedig ő csak egy nagyon szegény béres-ember fia volt, ki egész nap dolgozott, s munka után, ha jött az éj, imádkozva hunyta álomra szeméit. Ezt a szegény, de munkás és becsületes embert nevezte édes apjának az én legkedvesebb gyermekkori kis czimborám: Csíz Jani, ki legnagyobb volt testvérei között.

Bizony pedig nyolczig kellett számítani Csíz Mihálynak, — a Jani édes apjának, — habogy nem akart a gyermeki körül valakit kifelejteni, lévén Csíz Mihálynak 8 gyermeke, Csíz Janinak pedig 7 testvére, egyik kisebb, mint a másik, a Janinál pedig mindnyája kisebb. Bizony annyi gyerekért sokat is kellett fáradni, s napról-napra hullatni a veritékseppet . . . Csíz Mihály nem is kímélte, nem is sajnálta erejét. Dolgozott kora reggeltől késő estig, és mégis boldogabb, vidámabb volt, mint bármelyik társa, mert érezte, hogy a lelke tiszta, becsületes, és tudta, hogy csak a jó munkán van rajta az Isten áldása, s hogy munka nélkül nem lehet megélni, legalább elégedetten s boldogan élni: még a nagy uraknak sem, kiknek tömérdek vagyonuk van. De nem sokáig volt vidám és elégedett a jó ember. Egyszerre nagy betegségbe esett s két hét múlva rá meghalt, árván hagyva nyolcz nevetlen gyermekét s szegény feleségét. Sohasem láttam még olyan szomorú temetést, mint a megboldogult Csíz Mihályé volt. Emlékszem rá nagyon tisztán, hogy minden ember szeme tele volt könnyel, minden ember szíve tele volt fájdalommal, mikor az egyszerü fekete koporsót kitették a ház elé, s körülvették a zokogó gyermekek és a gyámol nélkül maradt szegény asszony. Szomorú temetés, a napfénytől ragyogó, virányos pusztán! Senki sem hiányzott a becsületes Csíz Mihály temetéséről, maga Józsa Gyuri sem, kinek az elhunyt legjobb, legmunkásabb embere volt. A tréfakirályt ekkor láttam először könyezni, és aztán mikor láttam, hogy könyezik, még jobban elkezdtem sirni, mert azt gondoltam, azt éreztem magamban, hogy nagyon jó embernek kellett lenni Csíz Mihálynak, s nagyon keserves fájdalma lehet a szegény özvegy asszonynak s a 8 árvagyermeknek, ha még a tréfa-

király is megsiratni valót talál rajta, az a vidám, boldog tréfakirály, ki sohasem ismert szegénységet, nyomort és bánatot. Akármerre tekintettem, mindenféle szomorú arcot, könyező szemeket láttam. Csak a jó embernek lehet ilyen temetése, ennyi sajnálója! Mikor letették a halottat a sírgödörbe, a szomorú asszony sikoltva rogyott le a gödör előtt. Az a sikoltás, az a kínos, fájdalomteljes sikoltás az ég felé szállott, vigaszt, segílyt kérve onnan. . . . „Oh Istenem . . . kegyelmes szent atyám! mi lesz mibelőlünk?“ — zokogta a szegény asszony a sikoltás után, s kezét imára kulcsolva nézett le a sírba, a hol a jó, munkás férj koporsója feketélt.

„Szegény asszony, majd megsegít téged is az Isten.“ E szavakat Józsa Gyuri mondotta, és bizonyára maga sem tudott arról semmit, hogy mondta, mert a szomorú megilletődés, a résztvevő magábaszállás hozta azt ajkaira. De én jól hallottam s hallotta más is, a ki közel állt hozzá, s bizonyára azok is éppen azt gondolták magukban, a mit én, azt, hogy: „Áldja meg az Isten azt a jó embert, a ki ennek a 8 árvának és szegény özvegy asszonynak gondját viseli!“ Tudtuk, hogy Józsa Gyuri lesz az az ember, mert bár — ifjúkori tudatlansága, rossz nevelése miatt — mindig hiábavaló tréfákon, hóbortos csinyeken törte a fejét, jó szíve volt. Ugy is történt. A temetés után — mikor egy kissé magához jött a bánkódó özvegy asszony — így szólott Csíz Mihálynéhoz:

— Ne sirj, Erzsók, jó az Isten, jót ad. A te férjed meghalt, és ha mindig sirsz, még sem támad az fel többé. Jó, becsületes, dolgszerető ember volt, az igaz, Isten nyugtassa meg szegényt! tudott is keresni kenyérre valót, de hát az Isten akaratában meg kell nyugodni. Az ő földi pályája eddig volt kimérve, nem azért, hogy téged és gyermekeidet nyomoruságba és szenvedésbe taszítson a sors keze, hanem mert az Isten akarta azt, az a jó, mindenható és mindentudó Isten, ki bölcsen tudja, mit és miért kell tenni, s ki nem engedi elveszni azokat, kik ő benne biznak. Légy nyugodt, Erzsók, én nem bagylak el téged és árváidat, gondoskodom róluk és rólad egész életetekben.

(Vége köv.)

Kis köszöntő.

Anyám nevenapján.

I.

Mi van ma, mi van ma?
Dicső névünneped;
Benned is, bennem is
Fényes vigság ered.

Tudom, hogy magadnak
Jót kívánsz e napon;
Adja meg, a mit kérsz,
Az égi hatalom.

Adja meg az öröm
Minden édességét,
Reményed és vágyad
Beteljesedését.

Adja meg az Isten
Dúsgazdagon mindazt,
Mit eléd tár képe
Legszebb álmaidnak.

II.

Kedves órák között
Teljék mindig élted;
Bús percek közt soha
Ne leljen az élet.
Békeség karolja
Napjaidat által;
Pillantásig se küzdj
Nyughatatlansággal.

Ragyogóbb legyen a
Tüzes napnál sorsod;
Kebledben a tiszta
Boldogságot hordozd.
Áldjon meg az Isten
Gazdag, pazar kézzel;
A mennyei üdvöt
Már e földön érd el.

III.

Hulló csillag legyen
Gondod és bánatod,
Eltűnt harmat s illat
Gyáskönyved, sóhajod.

Ékes szivárványnya
Váljék játsz kedved,
S tündöklő mennybolttá
Szeplőtelen kebled.

Ragyogjon vigságod
Álló csillag gyanánt;
Képezzen örömed
Tiszta nap sugarát.

Holdfogyatkozásból
Álljon betegséged,
S teljes holdtöltédből
Erőd s egészséged.

S mint maga az égbolt
Roppant terjedelme:
Nyuljék drága élted
Szála olyan messze.

Városey Mihály.

A két rózsató.

Egy szép tavaszi reggelen, midőn Páris tele szokott lenni virággal, melyek mind kertjeiben teremvék, Dorlis kereskedő urat Anna és Céline leányaival a „királykert”-ben látjuk. Ott sétáltak a virágok közt, melyek oly gyönyörűek valának, mintha valamennyi kert ékessége itt öszpontosítva lett volna. Mindaz, a mit csak a művészet és természet ritka cserjékből és idegen virágokból előállítani képes, össze volt csoportosítva e bájoló helyen.

Egyrésről a színek különfélesége és gazdagsága kellemes benyomást gyakorolt a sétálókra, másrésről az édes illat, melyet a frisen szakított virágok mindenfelől kileheltek, mintegy mámorítólag hatott.

Anna és Céline nem tudták magukat visszatartóztatni, hogy ne nyilvánítsák vágyukat a tavasz e nagyszerű ajándokaiban részesülhetni, és kérték atyjukat, venne mindegyiköknek egy rózsatót.

— Szívesen, — mondá Dorlis ur, — válaszsza mindegyitek azt, a melyiket legszebbnek és legritkábbnak talál.

Anna, izlésében igen fenhéjázó, egy ritkaság bengáli rózsatót választott, mit a hölgyek különösen kedvelnek, s melynek ritkaságában van legfőbb értéke. Mielőtt virágozni kezdett volna, szép porcellán-edénybe ültették át, mely Anna szekrényét ékesíté.

Céline, izlésében egyszerűbb, megvétvén a divatot és pompát s többre becsülvén azt, a mi hasznot és tartós örömet ígér, választása egy teljes négyidényű rózsára

esett, melynek sűrű lombzatát csodálatos mennyiségű virágbimbók tarkíták, s melyet zöld faedénybe ültetve, szobájának ablaknyílásába helyezett.

A két rózsatő így a maga helyére állítatván, Annáé, melynek növést az üvegház hőmérséke — hol a telet tölté — igen elősegíté, csakhamar teljes díszben pompázott és számos idegen rózsát virágozott. Anna nem győzte eléggé dicsérni, büszkén mutogatván mindenkinek, a ki csak hozzájuk jött.

Céline rózsája követé a természet törvényeit, és nem izgattatván föl mesterségesen, alig ékeskedett nyiló bimbóval, s nem igen ajánló külseje csak reménnyel biztatott. Így nem esoda, hogy minden dicsérő szó és bámulat csak a pompás bengáli rózsát illeté, mely büszkén állt a szép porcellán-edényben.

De a természet nem türi büntetlenül a művészet mesterkélt kinövéseit; megtagadni látszik az ily növényektől a szükséges erőt, hogy a művészet ajándékaival ne ékeskedjenek sokáig. Azt hinnők, hogy ebben irigység rejlik, oly gyorsan enyésznek a legnagyobb gonddal ápolat üvegházi termékek.

Anna szép rózsája nem nyujtott neki tartós örömet. Későbbi virágai egészen mások valának, mint az előbbiek. Alig nyílt ki néhány bimbaja, s a halvány rózsá máris elveszté friseségét, leveleit lehullatta és elszáradt; több más bimbaja már csak félig nyílt ki, ése egymásután lehullottak kosánaikról, a nélkül, hogy virágoztak volna. Lombzata hasonlókép elveszté friseségét, s a gyönyörű rózsatő rövid idő múlva nem nyujtott egyebet a fiatal Annának egy pár cserje- és száraz levéltömegnél; szóval, nem volt méltó a díszes porcellán-edényre, melyben azelőtt pompázott.

Céline egyszerű rózsatője eleinte kevésbé diszló és kevésbé tekintélyes volt ugyan, hanem az üde lég, melyet az ablakban élvezett, megerősíté és szépen növeszté. Végre számos bimbói észrevétlenül nyíladozának, s csakhamar földve lett csodálatos mennyiségű rózsákkal, melyek illata magasra emelé őt vetélytársa fölé, mely pár pillanat alatt kilehelte egész gazdagságát. Aztán ha virágai elhervadtak is, bimbói

azonnal megújultak, s a rózsatő folyvást virágzásban állt.

Céline minden reggel leszakított fájárcél egy rózsát s átnyujtá atyjának; nem félt, hogy kifosztja a termékeny rózsatőt, melynek csekélység volt egy új virágot létrehozni.

Anna, ki már rég nem bírt egyetlen virággal sem, kezdé belátni, hogy az ő választása nem volt oly szerencsés, mint nővéreé; azt is beismeré, hogy a négyidényű rózsatő virágai sokkal kellemesebb illatot lehelnek, mint a bengáli, és habár ez utóbbi virágai ritkábbak s ennél fogva keresettebbek is, de a másikei sokkal tartósabbak és több élvezetet biztosítanak kedvelőiknek. Még inkább megerősíté őt e véleményében az, hogy az ősz végén és a tél kezdetén a fáradhatlan rózsatő, daczolván a dérrel és hóval, egészen kinyílt szép rózsákkal ékeskedett, melyek illata sokkal kellemesebb volt, mint valaha, és frisesége a gyászban levő természet daczára is kellemes látványt nyujtott, csak úgy, mint nyáron.

Céline öröm- és diadalittasan viszont azon szerencsének örülhetett, hogy e drága rózsák ékesíték szobáját, és hogy adhatott belőlük Annának is. Ez pedig boszuságában ki akarta tépni és tüzre vetni a híres bengáli rózsatőt, hogy a szép porcellántartót a termékeny rózsatő számára engedje át; de Céline nem egyezett bele, félt, hogy szép rózsatője, mely az egyszerű faedényben oly termékeny vala, a szép porcellántartóban vetélytársa terméketlenségére s enyészetére jut.

Anna megadta magát nővére véleményének, s életében ama szerencsés fordulat állt be, hogy ezután a divatezikkék-nél többre becsülé azokat, melyeknek haszna állandó.

A jó és nemeslelkű Céline ezután pártfogásába vette a nővére által elhagyott bengáli rózsatőt, s nagy gondal ápolá azt, s így a jövő nyáron virágai ha nem is lesznek tartósak, de legalább nem fognak teljes ellentétet képezni a négyidényű rózsatő virágaival.

Midőn Anna e fáradhatlan ápolást szemére vetette neki, Céline így válaszolt:

— Azért, hogy égaljunk növényzetét többre becsüljük, az nem zárja ki az idegen

földről való növények ápolását és művelését, annál inkább, miután a természet eme roppant változatosságu szüleményeinek tanulmányozása gyakran igen hasznos eredményekre és felfedezésekre vezet.

Francziából: Kovács Ödön.

Talányok. Horkay bácsitól.

I.
Melyik járásban nem parancsol semmit
A járásbíró? azt gyorsan mondd meg itt!
A járásbíróban.

II.
Melyik fű az, melyet a vak is ismer,
Hozzinyulni nem minden gyermek mer?
Csakán.

III.
Aczélból van, fényes nagyon,
A rozsdát rajta nem hagyom,
Ha nekem is lesz egykoron,
Bár még messze ettől korom.
Nőnek, papnak nem szükséges,
S ha az idő békességes,
Berozdásodik a tokba.
Ugy-e igazán van sokba?
Neked is lesz, csak majd akard,
Hisz nem más ez, éppen a:
Kard.

Stanley afrikai utazásából.

(Képekkel.)

Stanley Henrik, a legerterjedtebb amerikai lapnak, a „New-York Herald“-nak nagyhírű munkatársa és utazó levelezője, a már elveszettnek vélt Livingstone fölkeresése által állandóan megörökíté nevét a földrajzi kutatások és fölfedezések történetében. Hanem Stanleynek e főérdemén kívül, Livingstone fölkeresését illetőleg, még más irányban is érdemei vannak. Délkeleti Afrika ismeretlen vadonait oly könnyed, oly élénk és elég alapos leírásokban ismerteté meg az olvasó-világgal, s a könyvét diszitő kitérő rajzok még növelik a leírások élénkségét, a nép- és tájismertetések érdekességét, s ez által Afrika e civilizálatlan, de gazdag és termékeny vidékei oly emberek figyelmét és tudvágját is fölébreszték, a kik máskülönben ilyen dolgokkal nem igen törődtek.

I.

Miután Stanley az ugynevezett „New-York Herald-expeditió“-t Zanzibárban ki-mondhatlan fáradsággal és tetemes költségekkel összeállította és karavánjai a szárazföldön Bagamoyoban összegyűltek, az előcsapatokat 1872. február 18-kán utnak indította. Az expeditió 192 emberből állt. A vidék, melyen a „fekete földrészt“ ismeretlen belseje felé hatoltak, elragadóan szép volt; ismeretlen fák, termékeny rónák, mosolygó, viruló növényzet kísérte őket jó darabig. A Kingani folyónak először jobb, később balpartján óriási füvek és alig járható cserjések (dzsungla) közt vonultak végig, s utjokban mindenfelé gazdag tenyészet s a legváltozatosabb állatvilág fogadta őket. Azonban e szép vidéknek volt kellemetlen oldala is elég: a láz iszonyuan dühöngött a rekkenő nedves lég miatt, és a híres dél-afrikai legyeknek, szunyogoknak és darázsoknak ezer meg ezer milliói üldözték a karavánt szüntelenül. Valóságos élethalál-harcot kellett vívniok e kintzó „bennszülöttek“ ellen. Stanley gyönyörű, kedvenc arab paripája részint a járványos betegségeknek, részint a moszkító mérges csipéseinek szintén áldozatul esett.

A karaván igen sok fáradság és vesződés után ápril 12-én Muszudi-ba érkezett. A helység az Ungetengeri folyó partján terül el, igen szép termékeny vidéken. A czukornád és kukoriceza itt mesés gazdagsággal tenyészik, s a banánfák hetven láb magasra nőnek.

Az Ungetengeri termékeny völgyében tovább utazva, Stanley karavánja néhány nap múlva Szimbamoennibe, Uszeguhha fővárosába érkezett. Stanley meglepetése nagy volt, midőn Kelet-Afrika belsejében fallal kerített városra talált. Már pedig Szimbamoenni, az „Oroszlánváros“, miként a bennszülöttek nevezik, hatalmas köfállal van bekerítve.

A városnak körülbelül 1000 háza és 3000 lakója lehet, de a házak sűrűn állnak egymás mellett és 5000 lakost is befogadhatnának. A város területe fél □ mértföld lehet s egyenszögű négyszöget képez. Minden szögletét erős kötornyok őrzik, a négy fő-

irány felé nézve; a falhosszaságnak éppen közepén négy nyílás közvetíti a ki- és bejárást, melyeket hatalmas, szilárd kapuk zárnak be az ott bőven termő tekfából készíttve és oly csinos faragványokkal díszítve, melyeket minden odavetődő európai vagy amerikai utazó méltán megbámulhat.

betegségnek elhatalmaskodása, s nemsokára ismét visszanyerte egészségét.

Másnap tovább akartak utazni, hanem most az egyszer rosszul számítottak. Az Ungetengeri folyó, mely a száraz évszakban jelentéktelen patakocska, mos a „maszika“ alatt óriási folyóvá nőtt meg. Valami husz

Szimbamoenni város kapuja.

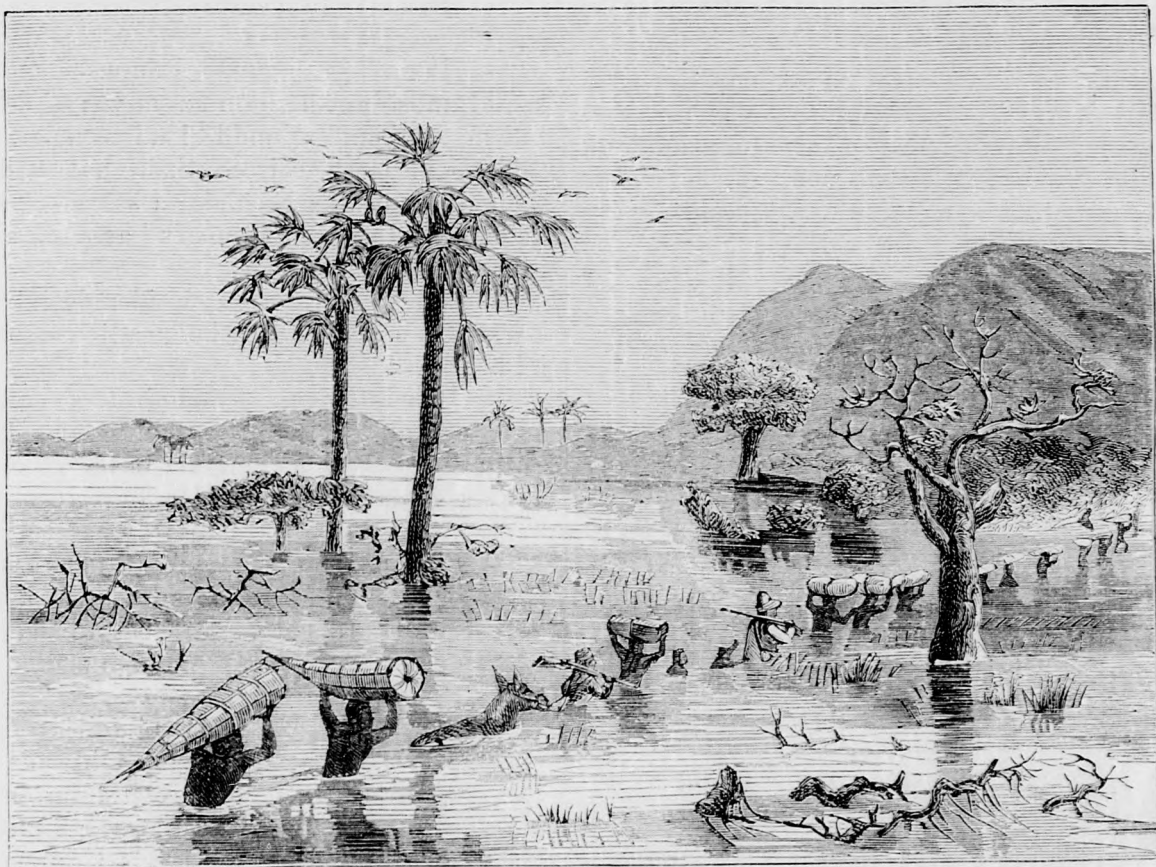
Az utazó karaván Szimbamoennitől négy mértföldnyire ütötte fel tanyáját a folyó partján. Az esős évszak — vagy afrikai tél — a bennszülöttek nyelvén „maszika,“ ott érte őket és Stanley is lázbeteg lön, hanem ügyes gyógykezelés által meggátoltatott a

hegycucsról és két hosszú hegylánczról ömöltek alá medrébe a roppant víztömegek, hatalmas vizeséseket és zuhatagokat képezve köröskörül a láthatáron. Az Ungetengeri sebes folyammá lesz ilyenkor, s átjárásáról szó sem lehetett.

S e már magában véve is elég jelentékeny akadályhoz képzeljük oda még a folytonosan sűrűn omló záport és sűrű ködöt. A hely, hol tanyát ütöttek, a járványos betegségeknek valóságos fészke volt; a karavánok és teherhordók több nemzedéken át mindig e helyen szoktak tanyázni, s az ott felhalmozott piszok és rondaság csak úgy nyüzsgött mindenféle undok rovaroktól, vörös, fehér és fekete hangyák szentelenül tolakodtak be minden nyíláson; mindenféle

folyón átkelhesen. Korán reggel kezdték meg a podgyászok átszállítását, még pedig igen veszélyes módon; a hidat a vízben fekvő kidőlt fák képezék, s az ilyen hidon még a könnyülábu vangemvezi pagazik (teherhordók) is csak igen nehezen tudtak átjönni.

Legelőször is a partról föl kell ugrani a legközelebbi fa törzsére, s azon végig kell menni, a meddig tart; ha végére ér az ember, kinéz magának egy másik legköze-

Átkelés a Makata folyón.

szinü hernyók mászkáltak minden fűszálon, öt-hat hüvelyknyi ezerlábuak kigyóztak sebes futásban az emberek lábai alatt ide-oda; gonosz, sárgafejű darázsok, melyeknek szúrása és marása nagy fájdalmat okoz, zsongtak a fákon és bokrokon százankint csüngő fészkeik körül, egérnagyságu bogarak turkáltak a szemétkben, s majdnem tovavitték hátukon az egész szemétdombot.

Ápril 23-án az ég kissé kiderülvén, a karaván megragadá az alkalmat, hogy a

lebbi fatörzset, nekirugaszkodik s átugrik arra, s ezt ismétli, a míg a tulsó partra ér. Ez pedig, a vállon 60–70 fontnyi teherrel, nem oly könnyü dolog.

A málhák és podgyászok átszállítása mindamellett is szerencsésen, minden baj nélkül végbement; igaz, hogy teljes öt óráig tartott s annyi káromkodás, harag és erőfeszítés közt, hogy akár egy hadsereg is megfutamodott volna tőle.

És ez a veszélyes átgázolás nem volt ám

utolsó Stanley veszélyes utjában. Alig haladtak néhány napi járó földre, ismét új meg új folyó állta utjokat, melyeken át kellett gázolniok. A Makata-folyó, melynek széles völgyébe utazóink ápril hó vége felé jutottak, a roppant esőzések folytán szintén kiáradt és az egész völgy mocsár- és vízlepte térséggé változott át. A podgyászok átszállítása itt is öt hosszú óráig tartott. Azonban alig hogy szerencsésen lerakták utikészleteiket a tulsó parton, oly szörnyű zápor kerekedett s úgy megázta mindent, mintha órákig állt volna a Makata hullámai alatt.

És az utazás így ment napról-napra, fáradsággal, vesződéssel, az éghajlat és elemek által utjokba gördített akadályok ellen küzdve, s később még az emberek is kezét fogták a természettel, kifáradt, elesigázott utazóink gyötrésére.

Első képünk Szimbamoenni városnak egyik kapuját mutatja be olvasóinknak, a második pedig a Makata folyó életveszélyes átgázolását.

(Folyt. köv.)

A z á t o k.

Népmonda.

Közli: **Máriássy Gyula.**

Gyönyörű est van; az égen a csillagok megszámlálhatlan mécei ragyognak, a hold szeliden mosolyg le, mintha ő is örülne az emberekkel együtt, hogy megvilágítja az éj királynéját.

Az esteli harangszónak utolsó hangjai is elhangzottak már, s mint viszhang verődnek vissza a közeli bérezek ormairól, melyeknek tornyai a felhőket verdesik, s mintha élökként azt látszanának mondani:

„Nem mégysz tovább, hang, menj vissza, a honnan jöttél!”

A völgybe, melyet a köröskörül fekvő hegyek képeztek, szerény, de csinos kis falucska áll, hová a munkások fáradtan bár, de megelégedetten térnek vissza az aratás nehéz, de hasznos hozó munkájából.

Leülnek a hazatérők a ház küszöbére, hol a gondos anya vagy a szerető nő jó vacsorával várja haza élete párját vagy gyermekét, melyet a legjobb étvágy közt költenek el; azután pedig nyugodni térnek, kipi-

henvén a napi fáradsalmakat a már jól elkészített nyoszolya puha párnái között.

Hiába, munka után édes a nyugalom!

Igy tért haza Ferencz is, egy özvegy-asszony fia, kinek megboldogult férje néhány hold földcsékét hagyott hátra, melyet fia, Ferencz mivelt, s melynek szerény terméséből tartották fenn életüket.

Midőn tehát hazaért, anyja a tőle kitelhető módon elkészített vacsorával várta fiát, ki midőn belépett, szokott goromba hangjával így kiáltott anyjára:

— Hozd be a vacsorát, mert éhes vagyok!

— Benn van már, édes fiam, — mondá szelid, mosolygó hangon az anya; — de mi lelt ma megint? Mondd el anyádnak . . . talán segíthetek rajtad. Szólj hát, kedves fiam, — és át akarta ölelni a szerető anya, de ez durván félrelökte őt és haragtól szikrázó szemekkel mondá:

— Menj félre, hizelgéseid még inkább kihoznak a kerékvágásból; adj vacsorát, jobb lesz!

— Oh Istenem, — sohajtott fel a szegény anya, — világosítsd fel gyermekem esztét, hogy térjen magába s ne engedd, hogy a gonoszság feneketlen örvényébe rohanjon.

Azután pedig újra megfogta fiának karját és bevezeté a szobába, hol a leves kellemes illatának párolgásával betölté a szobát, s mellette egy szép puha buzakenyér feküdt.

Az anya megfogta fia tányérját és a párolgó levesből osztani akart neki, mialatt gyöngéd pillantást vetett elvetemült fiára, ki ott ült az asztalnál könyökölve; s midőn látta, hogy anyja tányérját viszi, hirtelen felugrott, szeméi villámokat szórtak, ajkai rángatóztak a düh miatt, kikapta anyja kezéből a tányért és felordított, hogy szinte a ház is rengett belé:

— Hát ki az ur a háznál? . . . Nem én? még majd azt fogom megérni, hogy más fogja nekem az ételt kiosztani! — s anyját félrelökte és a tálegész tartalmát mag elé állítá.

Anyja még ezt is eltűrte s békén nézte fiát, ki miatt ő most éhez; örömtől ragyogó szemmel nézte fiának jó étvágyát.

Nemsokára a tál kiürült, és Ferencz, a

már benne megtestesült gorombaságával így kiáltott fel:

— Ez az egész vacsora? hozz be valamit, mert én éhes vagyok, de siess . . . mégis itt vagy?

Az anya némán, mozdulatlanul állt helyén, anyai szíve megtört ennyi konokság hallatára, és így szólt:

— Fiam! Sokat türtem, sokat szenvedtem már éretted, és én ezért soha, de soha sem bántottalak; térj magadhoz, kedves fiam, gondold meg, hogy én anyád vagyok; . . . lám én szeretlek, mert fiam vagy, és te engem így szeretsz? Szállj magadba.

De Ferencz a helyett, hogy e szerető szívből fakadó intelem előtt meghajolt volna, borzasztó dühbe jött, ordított kegyetlenül, mint egy oroszlán, földhöz csapott mindent, a mi keze ügyébe esett és azután a legborzasztóbbra vetemedett, föl-emelte büntől szennyes kezét anyjára, arra, kinek éltét köszönhette, ki őt gyöngéden táplálta s ki őt szeretetteljesen vonta szívéhez, anyai szeretetét nyilvánítandó.

Ilyen kegyetlenséget egy gyermektől egy anya sem tür el; Ferencz anyja is ünnepelesen s méltóságteljesen fölemelkedék, kezét ég felé tartva, és ezt mondá fájdalomtól rezgő hangon:

— Isten, hallgasd meg könyörgésemet! Átok reád, te elvetemült, háladatlan gyermek; kinozzon az éhség örökké, soha se lakj jól, bármennyit ettél is . . . soha se legyen elég az, a mit ittál, hanem szomjuhozz' és éhez' mindaddig, míg csak az Isten meg nem elégli elkövetett bünöd büntetését. Átok reád!

Ezután pedig az anya kiment és nem is jött többé vissza; ki tudja hová ment, talán a közeli hegyekbe, Istennek szentelven hátralevő napjait, vagy tudja a jó Isten, hová?

Ezalatt pedig Ferencz, ki anyjának borzasztó átkát semmibe sem vette, hogy szomját enyhítse, a mely őt egyszerre meglepte, felkapta az asztalon fekvő kancsót és ivott.

Azonban minél többet ivott, annál szomjasabb lett; azt gondolta tehát, hogy ha talán valamit eszik, alkalmasint csillapodni fog szomja, és a mellette fekvő kenyérből enni kezdett; de ekkor meg azt

vette észre, hogy borzasztó módon éhezik és szomjazik is; evett is, ivott is folyvást, megette az egész kenyeret, a mely mellette feküdt, megitta a vizet, mely elctte a kancsóban állt, de ez sem volt elég, szomj- és éhségtől gyötörtetve felugrott, kiszaladt a kuthoz és vedret veder után hajtott fel, de egyre szomjazott.

Az éhség is borzasztó módon kinozta; kikutatott minden zeg-zugot, s a mi enni-valót talált, azt mind megette. de folyvást éhezett; ekkor jutott csak eszébe anyjának iszonyu átka, ekkor látta át vétkét, könyörgött, anyját hívta, de ez nem jött . . .

Ekkor az éhség által ingereltetve, a szomszédokhoz szaladt, bekopogtatott az ablakon és nyöszörögve kért enni; a szomszédok bámulva ismerték fel Ferenczet, és suttogva egymásközt így szóltak:

— Szegény, megörült! — és egy darab kenyeret adtak neki, melyet ő mohón felfalt.

— Adjatok innom! — nyöszörgött a szerencsétlen újra, és adtak neki egy pohár vizet.

Azután házról-házra járt, mindenütt megszánták s adtak neki valamit, s így ment ez napról-napra, hétről-hétre, s lassan-lassan már meg kezdték szokni Ferenczet, s midőn még távolról látták őt, már előre készítettek neki vizet és kenyeret, ki nyöszörögve, a földön csuszva, az éhség és a szomj kinjától gyötörve kért és . . . kapott.

Ha szolgálók jöttek a kutról, hozzájuk szaladt és vizért esdett:

— Adjatok innom!

És a szolgáló odaadta neki a korsó vizet melyet ő fenéig kiürített.

Igy tartott ez hosszú ideig.

Egy napon az utcán nagy néptömeg gyült össze egy, a földön mozdulatlanul fekvő vézna emberi alak körül. Ferencz volt az, kinek véget értek szenvedései; Isten megkönyörült rajta, és magához szólítá az eléggé bünhódottat.

Diótörő uram.

— Rege. —

Kletke után: **Kőrösy László.**

A hercegnő nagyon beteg, halálos beteg volt, és a mindenfelől összehívott hires

orvosok nem tudtak rajta segíteni. Végre az egyik orvos azt morda: ha a hercegnő jóízűen kacagni fog, rögtön meggyógyul.

Ekkor minden módot felhasználtak arra, hogy a hercegnőt megnevetessék, de ő még csak nem is mosolygott.

A vig elbeszélések majdnem könyeket csaltak ki szemeiből, és az udvari bolondok tréfáját utálta.

A hercegnő napról-napra fogyott, végre már olyan volt, mint az árnyék.

Most a királynak azon gondolata támadt, hogy leányának az országut mellé egy palotát építtet, miszerint leánya minden arra haladót megláthasson. Sok ember jár-kegel ottan, — gondolta magában a király, — és csak fog akadni ezek közül egy, a ki megneveteti.

A hercegnő egész napon át az ablak előtt ült és egyedüli élvezetét csak abban találta, hogy az utazókat szemlélte.

Az országuton a világ majd minden részéből láthatott embereket, de még sem talált ezeken semmi nevetségest sem.

Egy szép tavaszi napon egyszerre csak egy emberke jött az országuton, ez a világ legnevetésesebb alakja volt. Ez az emberke egészen katonásan volt öltözve, vörös, sárga és zöld ruhában. Fején aranyos sapkát hordott és hosszú czopfja hátára nyult le. Hatalmas bajusza volt, mely az egyik fülétől a másikig terjedt. Huhuszemei pedig olyan nagyok voltak és úgy kidüledtek, hogy az ember megijedt, ha rája talált tekinteni. A bolondos emberke jobbában kardot tartott, melylyel szüntelen harszolt, mintha a lepkéket mind le akarná győzni. Ez az emberke valóban nevetséges alak volt!

A hercegnő nem tudta magát megtartóztatni a nevetéstől és úgy kaczagott, mint már évek óta nem. Egész torkából kiáltotta, hogy: hihihih, hahahaha! és így tovább.

Az udvarhölgyek csakhamar elősiettek és még jobban kaczagtak, mint a hercegnő.

No de elég az hozzá, hogy a hercegnő abban a pillanatban egészségessé lön és olyan vidám volt, mint a hal a vízben.

Midőn a király minderről értesült, rögtön futárokat küldött a kis ember után, hogy visszahozzák és különféle érdemekkel elhalmozzák.

A futárok mint a szél elvágattak, és egy negyedóra múlva az emberke már a király előtt állott.

A király szépen megkérdezte őt, hogy kicsoda, mi a neve, honnét jő, hova megy, és végül meghagyta neki, hogy miután a hercegnőnek visszaadta az egészségét, kérjen bármilyen kegyet.

Ekkor az emberke büszkén fölvetette fejét és míg hosszú hajfonata majd a földig ért, keményen így beszélt:

— Ösrégi nemes családból származom, messziről jövök, messzire megyek az egész világon, a merre tetszik! — és most megkérte a királyt, hogy adjon neki néhány diót, mert az a legkedvesebb étele.

A király e furcsa kérelem fölött nyájasan mosolygott, és az emberke részére rögtön egy dézsa diót hozatott.

Az emberke széles szájába rakta a diót, és éles fogaival kettéharapta.

De a király ezt a szerény ajándékot, leánya egészségének helyreállítása folytán, nem találta elég méltónak, és azért így szólott:

— Édes Diótörő uram, nagyon örülök, hogy megismerkedtem veled, és most újra kérlek, hogy kérj tőlem valami kegyet. Én egy tartományt adok Diótörő uramnak, hol nyugalmasan élhet és nem lesz szüksége arra, hogy kardjával a világon átfusson. Kár is volna azért a szép aranyos sapkáért és a pompás vörös nadrágért!

Ez az ajánlat nagyon is tetszett Diótörő uramnak, mert habár gazdagnak tetette magát, azért mégis csak szegény volt.

De az alattvalók nem voltak vele se-hogy sem megelégedve.

Hogy miért nem, azt mindjárt megtudjuk.

Ilyen barátságtalan, hideg és durva ember nem volt több a világon.

A gyermekeket kivétel nélkül gyűlölte, mert abban a hiszemben élt, hogy ezek ellopják előle a diót, és azért birodalmában a diólopás halálos bűn volt.

Azért megparancsolta, hogy sem karácsonyra, sem husvétra diót nem szabad használni, és a kinél megtudja, hogy ilyenkor diót kaptak a fiuk, az fejvesztésre ítéltetik. Valamennyi dió és mogyorófa előtt örök állottak.

És e furcsa fejedelemnek legkedvesebb szokása az volt, hogy szájába vette a diót, fogaival feltörte, azután megette.

Az egész napon csak diót tört, és nem tett egyebet.

Elgondolhatjuk, hogy e birodalomban nagyon szomorú karácsony-est lehetett, mert a fákon nem függhetett aranyos dió, s a fiuk sem játszhattak vele.

Nemsokára ünnepély tartatott.

Ekkor már az alattvalók fejedelmük iránti haragjukat azzal nyilvánították, hogy így kiáltoztak:

— Törjék össze valamennyi fogad, fulj meg a diótól, te haszontalan diótörő, te mogyorófaló!

De mit használt ez!?

Legfőlebb annyit használt, hogy a fiuk nekibátorodtak és dióért mentek a kertbe.

Hiszen nagyon szerették a diót és tudták, hogy a Diótörő ezért halálra mérgelődik.

Diótörő uram pedig sorba járta a fákat és megolvastatta a diókat; a hol pedig csak egy is hiányzott tudtán kívül, ott haragjában dühösen összeszorította ökleit és széles szájával csattogott.

Azok a fiuk pedig, kik a diófán találtak, rettenetesen megbüntették kivétel nélkül.

Nehányat lábainál fogva akasztatott fel a kegyetlen Diótörő, másokat halálra korbácsoltatott, ismét másokat pedig rendkívül sós ételekkel táplált és nem adván nekik italt, a szegények szomjan veszttek.

E borzasztó tetteket pedig folytatta a kegyetlen szörny, kinek nem is lehetett másból a szive, mint kőből vagy fából.

Mindezekre az emberek még jobban elidegenedtek tőle és a gyermekek csak tovább lopták a diót, habár nagy veszélynek tették ki magukat.

Diótörő uram még éjjel is ébren volt, és ha a szegény fiuk esetleg a fára kúsztak, meglepte őket és éles kardjával megsebezte.

Ha pedig futásnak eredtek, úgy ő mindig utolérte őket, mert jobban tudott futni a viharnál.

Habár a rettenetes ember szörnyű kegyetlen volt, mégis sok csinyt tettek vele.

A libák nyakára dióhéjból lánczokat fűztek, sőt néhány markosabb fiu még a

Diótörő ablakja alá is odacsuszott és szobájába dióhéjat dobált.

Diótörő uram majd megpukkadt mérgeben.

Abban a faluban, hol Diótörő uram lakott, két szegény gyermek is élt, kik eddig a diólopásban vagy más kihágásokban részt nem vettek.

A fivérének neve: János, a nővékéé pedig Mari volt.

Egyszer a nővére egy mogyoróbokor előtt haladt el, a bokoralatt egy lehullott mogyorót talált és azt fölvette.

De ekkor, mintha csak a föld alól kelt volna ki, Diótörő uram jelent meg, rettenetes haraggal, fejét rázta és nagy száját minduntalan kitérte, mintha le akarná harapni a kis ártatlan fejét.

Azután megragadta a kis leányt és egy pinczébe zárta, egy nagyon mély pinczébe, hol a patkányok tartották rendes összejöveteleiket, és ezek az állatok olyan éhesek voltak, hogy a kis leány ruháskáját rágták.

Jánoska testvére után futott, de már sehol sem találta.

Ekkor a szegény fivér keresni indult Marit, de sehol sem találta.

Ily járatában egyszerre csak egy szép diófa alá jutott.

Az ágak édes árnyat, a levelek pedig kedves illatot terjesztettek.

Milyen szép diók függtek itt!

Jánoska nem állhatott ellent a csábításnak, és jó sokat leütvén magának, azokat zsebre rakta.

De azokat a szép gömbölyű kavicsokat nem dobta el, hogy több helye legyen a diónak, mert azokat nemrég a patak partján szedte.

A nap teljes pompájában ragyogott a vidáman mosolygó égen, Jánoska pedig már annyira ki volt fáradva a sok keresés után, hogy végre egy árnyékos fa alá dőlt, ott elaludt, nem törődve semmit sem Diótörő urammal.

Ah! de milyen különös álma volt!

Ugy tünt fel előtte, hogy a közeli bokron két madár ült; ezek egyike így beszélt:

— „Igen, igen, az a kis nyakaskodó, ki az egész világ dióját szeretné, és a ki úgy megbünteti a fiukat és leányokat pár dió-

ért, nem más, mint Diótörő uram. Nagyon jól ismerem. Csak hallgasd meg, hogy mi mindenféle történt. Kétnapi járásnyira van ide egy birtok, azon két nagyon szép fiu lakik. Ezeknek édes apja, ki nagyon derék ember és gazdag ur, a szép karácsony estéjén egy diótörőt adott nekik. Ez volt ám az ajándék! A gyermekek úgy örültek azon, hogy midőn a szájába tették a diót, az egyet ropogott, azután már fel volt törve. Magam is láttam ezt az ajándékot, midőn az ablakon kopogtattam, hogy egy kevés étket kapjak, mert itt bizony szivesen fogadják a madárkát, ha schol semmit sem talál és piczinyei éhesek. Ekkor kinyitották az ajtót és én láthattam a karácsonyfát, a diótörőt, egy szóval mindent. Csak te is láttad volna!

A tél elmúlt és jött a tavasz. A gyermekek egy szép tavaszi napon az erdőbe mentek és magukkal vitték a diótörőt.

Midőn hosszabb ideig eljátszottak, egyszerre csak ez erdő mélyébe futottak virágokat szedni. A diótörő bábót nem vihették magukkal, hanem egy fa mellé helyezték.

— Maradj csak itt, diótörő! — mondák a gyermekek, és a báb engedelmeskedett. De egyszerre csak fekete felhők kezdettek tornyosodni az égen, az eső nagy cseppekben hullott alá és az ég villámlott és dörgött.

— Pál, — kiáltá a kis Gusztáv, — merre vagy? Hallottad-e, mint dörög az ég? Fussunk haza.

— Itt vagyok! — válaszolá félénken Pál az erdőből. — Fuss csak előre, én is megyek mindjárt.

Ekkor Gusztáv hazafelé futott és azt gondolá, hogy Pál majd elhozza a bábót. Pál pedig abban a véleményben volt, hogy Gusztáv csak nem felejtette ott a bábót. Ilyen gondolattal az erdőben maradt és várta, hogy mikor szünik meg a zivatar.

De a zivatar csak folyton tartott és Pál testvére után futott. A szegény báb tarka ruháját mégis megvédte a falombozat.

Midőn a nap újra feljött az égre, egy nagyon öreg asszonyt láttam az erdőben.

Ezt az asszonyt már sokszor láttam, és az emberek azt tartották róla, hogy nemcsak kenyeret tud sütni, hanem a nagy egyszeregyet hátulról is el tudta mondani.

Az öreg asszony az orrára tette ujját és ide-oda mozgatta fejét.

Ekkor szemei a bábra estek, mely olyan egyenesen állott a zöld fák alatt.

Az öreg asszony most úgy elkaczagta magát, hogy majdnem eldült nevéttében.

— Ej, ej, de fura emberke vagy te, — mondá végre az öreg asszony, — hogy megneveltetél engem. No ezért érdemelsz valamit. És most így folytatá:

„Diótörő,
Jer csak elő,
Mozgasd fejed és a karod
S lépj szaporán, ha akarod,
Menj, a merre neked tetszik,
Akár a világ végeig.
Mindenütt lesz sz. renceséd,
Kisértsd meg a szerencséd!“

Ezzel a vén asszony tovább ment.

De a diótörő-báb egyszerre csak megmozdult és utnak eredt. Mi madarak majd agyonkaczagtuk magunkat fölötte, olyan büszkén lépdelt.

Néhányan az aranyos sapkájára szállottak és így gúnyolták őt:

„Diótörő, hahahaha,
Diótörő, hihihihí,
Milyen büszkén tudsz te járni!“

Diótörő uram erre még büszkébben föl emelte fejét, a madarak pedig folytatták gúnyolódásaikat:

„Diótörő, de kicsiny vagy,
Habár sapkád nagyon is nagy,
Mit ér az a hosszú hajad,
Csuffá teszed csak magadat,
Hahahaha, hihí, hehe,
Mért is vagy te olyan törpe?“

De Diótörő uram már megelégtette a tréfát és kirántva éles kardját, a madarakra rohant.

No de megjárta.

A madarak az ágak közé rejtöztek és annál jobban csufolták őt, és kifütyölték pöffeszkedését.

Igy hát tünnie kellett, mert mást nem is tehetett.

Diótörő uram a széles világra jutván, csakugyan szerencsésen járt. Már ki gondolta volna ezt! Pálnak atyja kétszer is köröztette a bábót az ujságok útján, de Diótörő uramnak több esze van, hogysem visszamenne.“

Igy beszélt a madár.

Ekkor az egyik zenér a közeli fán így kiáltott föl:

— Éppen itt jö Diótörő uram!

— Hol? . . . hol?

— Itt jön a Diótörő, mindjárt itt lesz!

Ezzel a madarak elszálltak.

János úgy megijedt, hogy rögtön fölbredt, és csakugyan Diótörő uramat látta, ki böszülten rohant egyenesen feléje.

(Vége köv.)

A d o m á k.

— **Juhász-felelet.** Kiment a földesur pusztájára, mivel hírt vette, hogy farkasok tanyáznak azon környéken, s néha vendégeskednek is jubából. Kérdé juhászát:

— Azt hallom, hogy itt voltak a farkasok?

— Bizony nem is angyalok! . . .

— Hallom, hogy birkát is vittek el?

— Bizony nem is hoztak! . . .

— Ugattak-e azután a kutyák?

— Bizony nem is énekeltek! . . .

— Hát szaladtak-e utánok?

— Bizony nem is előttük! — felelé röviden a juhász.

— **Ló-lopta cigány.** Rajtacsipték a cigányt a lólopón, ezért keményen kérdőre vonták, hogy miért tette? Ő pedig merően tagadva, azt állítá, hogy nem ő lopta, hanem a mint az árkon át akart ugrani, véletlen ott legelvén a ló, ráesett, s még az vitte el őtet.

— **Nem tarthat örökké.** Elhívták a téglavető cigányt, hogy kemenezét csinálna, hanem a morénak nagyon melege volt, azért csak úgy hamarosan tákolta össze. Ki is száralt hamar, hanem még kívülről egy kis csinósítást adott neki. Jelenlétében bele is gyujtottak. Meg is kapta érte a jutalmat; hanem alig lépett ki az udvarból, tüstént hívták vissza, hogy összerogyott az új kemence, nézze meg.

— Hisen csak nem tarthat örökké! — kiáltá vissza.

— **Fokról-fokra.** Egy vizparton tanyázott a cigány családjával, s már harmadnapja, hogy nem pipázott; azért kiállott az utra, ha valami szerencse akadna. Akadt is nemsokára néhány utazó diák személyében. Már messziről köszöntet a cigányt:

— Úgyan ídes „miltóságos“ uraim, nem volna egy csipetke dohánycájk? — mire az egyik kiveszi attilája hátulsó zsebéből tömött zacskóját, odanyújtja a cigánynak, hogy töltsön rá. Mi megtörténvén, felsohajt:

— Még egy sál gyufát istálnék csak, „nágyságos“ uraim!

Ezt is kapott, de elfujta a szél.

— Kírnék még vágy három salát „t é n s“ uraim! — Mi megtörténvén, füstöl keményen a cigány, aztán félvállról kérdi:

— Ugy-e, ti csak diákok vágytok? — de az itán odább is állott.

Közi: Mihály gazda.

Levél a táborból. Kedves szüléim! Meghagytatok, hogy mindent megírjak, a mit tapasztalok. Ime, leírom a csatákat hűségesen és oly részleteken, a mint csak tudom. Én nem láttam semmit, de kérdezősködtem b. j. társaimnál. Azok sem láttak semmit. Aztán kápláromhoz folyamodtam, de ez még kevesebbet látott. Azt hiszem, hogy a kapitány ur mindent látott, de az meg elesett. Reggel 8 órakor indultunk el; eleintén az országúton mentünk, aztán balkézre a kis erdőnél letértünk; az erdőt jól láttam, pajtásaim is látták, a káplár ur is látta, cs. khogy egy darabig a szélén haladtunk. Szemközt velünk, hanem jó messzire, egy domb állott, rajta sok ellenség. Én nem láttam, pajtásaim sem látták, de a kapitány ur bizonyosan látta, mert „tölts“-t vezényelt. Éppen akkor esett el, mikor ezt a szót kimonta. Azon-tul semmit sem láttunk, csak annyit láttuak, hogy a 66-ik ezred ott áll előttünk a domb tetején. Azt kérdelem egy földimtól, hogy mi baj van ott? Nem tudja, feleli, mert a 23-ik ezred utban áll nekünk. Kérdeztem aztán egy 23-ik ezredbeli földimtól, hogy mit tud a dologról, de ez azt felelte, hogy semmit sem tud, mert igazán nagy volt ám a köd. A ködöt, azt jól láttam; olyan sűrű volt, hogy utoljára úgy tetszett, mintha egyedül volnék a csatárén, kivéve bal-szomsz d földimet, a kiből valamicskét mégis csak láttam. — Nem hagyhatom említés nélkül, hogy ágyuztak is; nem láttam ugyan, de hallottam. Olyan az, tetszik tudni, hogy eleinte saját szavát sem halla az ember, de azután hozászik. Egyebet nem tudok erről a csatáról írni; hanem képzeljék hozzá a többit. — Engedelmes fiok, János.

A 27-dik számban foglalt talányok megfejtése:

1) Kalapács. — 2) Csikszereda. — 3) Kun-szentmiklós — 4) Liszt Ferencz. — 5) Szorgalom. — 6) Kassa.

Antwerpen.

Toledo.

Olt.

Nizza.

Alpesek.

A 28-dik szám talányainak értelme:

1) Dobó István. — 2) Északi fény. — 3) Duna. — 4) Soroksár. — 5) Oroszlány. — 6) Budapest. — 7) Szegvár.

A 29-dik számban közlött talányok megfejtése:

1) Jókai Mór. — 2) Vizsga.

A 30-dik szám talányainak megfejtése:

1) Kárpátok. — 2) Napoleon. — 3) Esemény. — 4) Kicsinyből lesz a nagy. — 5) Hódmező-Vásárhely. — 6) Ördög.

A 31-dik számban foglalt talányok megfejtése:
1) Segesvár. — 2) Székelyföld.

3) Péter.
Ekhó.
Telegd.
Özön.
Francia
Inas.

A 32-dik szám talányainak értelme:

1) Bem tábornok — 2) Ne légy mindenben kanál. — 3) Minden nagynak kicsiny a kezdete.

A megfejtéseket beküldték:

Bubreg Ilona, Göldner József, Kirinyi Lajos, Kadelbach Iduna, Epperjessy Margit, Rozsnyóról valaki névalírással, Lowinger Henrik, Grosz Lajos, Kálmán János,

Bandy Miksa, Tischler Mór, Weiner Károly, Kolin József, Tischler Gusztáv, Tóth Jenő, Kuliffay Lajos és Bella, Kollerich Irma, Szekeres Emma, Kohn Ignác, Greiner Etelka, Scsitinszky Adolf, Hajesi György, Zakariás Emma, Latinovics Gizela és Anna, Pollák Irma és Gizela, Singer Béla, Kiss Berta, Kalmár Mari, Fiedler József, Janka Etelka és Vilma, Haidekker Sándor, Szalgháry Irén, Marton Gyula, Tóth Mária, Mahr Pali, Koller Jolánka és Ilka, Ularik Antónia, Kiss Ferencz, Kohn Matild, Bányay Kornél és Jenő, Barcza Zsófi, Hönigsfeld Vilmos, Erdélyi Pál, Sostán Matild, Popper testvérek, Szántay Rózsa, Heim Miksa, Nagy Lajos és Julcsa.

A jutalmakat elnyerték: Göldner József, Szekeres Emma, Haidekker Sándor.

Talányok.

1) Balkó Piroskától.

Már ez valóban tréfa, ha jól meggondolod,
Szemed előtt a versek, s olvasni nem tudod.

vi-	gas-	sá-	god.	Ha	tit-	kom	tud-	ni	ki-	vá-
nagy	Na-	gyon	ne	törd	fe-	let-	te,	De	halk-	nod:
ben	oly	rod	el-	ta-	lál-	ni,	És	rend-	kal	Ol-
ved-	jed	ka-	te,	Min-	dig	kör-	nyös-	sze-	bánj	vasd
szi-	fe-	a-	de-	van	kez-	de-	kő-	rint	po-	vé-
És	És	Ha	re-	ben	Kő-	te,	rül	el-	ha-	gig,
god,	te,	tasd,	E-	pé-	ze-	Ott	ol-	szám-	rad-	meg-
sá-	let-	foly-	nak	tok-	ti-	a	vasd,	lál-	dal,	ta-
lat-	mel-	bén	gör-	és	nest	gye-	E-	ni,	Kü-	lá-
mu-	bort,	jó	hár	po-	két	egy-	pints	Hör-	lön-	lod.
fás	tré-	lesz	Igy	dal,	gad-	ma-	birsz	nem	ben	—

5) Supka Lászlótól.

2. 3. 2. 6. Négy ilyet tiszteltek őseink.
7. 8. 11. Ilyet ittak leginkább hóseink.
10. 11. Vargák egyik főszerszáma.
6. 5. 3. 2. 9. A nyári napok nagy száma.
10. 1. 8. A földet puhítják vele.
1. 2. 3. 4. 5. 6. A kelméknek legszebb neme.
7. 8. 9. 10. 11. Szemtelenségével mérgesít.
10. 9. Így nevezik a fák végeit.
10. 9. 4. Használtatik ez nyugvársra.
6. 2. 1. 5. Hangoztat a dajkák szája.
1—11. Szerzetesek hozták ezt be
Európai földünkre.

6) Epperjessy Margittól.

6. 5. 2. A lakodalmaknak lelke;
Nélküle az nem lehet.
5. 4. 1. 2. Van ez a mi honunkban is,
Az alföldön nézheted.

2) Hönigsfeld Vilmostól.

d d d d
d d d d d d
d d d d d d d d
v v v v v

3)

K i i i i o o
i i i i i i o o
i i i i o o
i i i o o

4) Tóth Jenőtől.

Két betüből állok,
Sokaknak használok,
Hogyha megfordítottok;
Házamra találtok.

4. Bor, ha ilyen, jó s értékes,
De másnál nem kelendő.

3 4. 5. Magyar népünk egy osztálya;
Olykor boldogok — csak ők.

1—6. Az egész egy olyan eszköz,
Mit használhatsz szabadban,
De ha est vagy bús idő van:
Annyi ott, mint szobádban.

Megfejtési határidő: szeptember hó 25-dike.

TARTALOM.

Ember tervez, Isten végez. (Folytatás.) — Hazámhoz — Egy este Horkay bácsinál (Folytatás.) — Kis köszöntő. — A két rózsató. — Talányok. Horkay bácsitól. — Stanley afrikai utazásából (Képekkel.) — Az átok. — Diótórurom. — Adomák. — Talányok megfejtése, megfejtők és jutalomnyertesek névsora. — Talányok.

Felelős szerkesztő: K.-Beniczky Irma.

Kiadja és nyomatja: Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. Budapesten (egyetem-utca 4 sz.)